

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

8. De lege & legislatiua potestate ciuili, seu politica.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

NB. Episcopi in Germania maiorem potestatem habent in Monasteria Ordinum nō mendicantium, quam in Italia, Hispania, &c. vbi fermè ab omni Episcoporum Iurisdictione exempta sunt.

- 30 Ecclesias vnitas Monasteriis Regularium exemptorum, si populum habeāt in spiritualibus Episcopo subiectū, idem Episcopus visitare potest; non itē alias Ecclesias, quæ propriè ad Regulares spectant. Nam visitare est actus iurisdictionis, superiori competens. Ordinarius autē non habet iurisdictionē in exemptos, neq; in eorum loca. Sunt enim hæc inter se connexa, & accessorium sequitur principale. Et locus exemptus censetur extra diœcesin,

C A P. VIII.

De Lege & Legislatiua potestate civili, siue politica.

- 1 Legum ferendarum potestas hominum natura conuenit, Deumque authorem habet. Cum enim homo inter omnia animalia maximè infirmus nascatur, pluribus animi & corporis ornamentis debitis destitutus, ideoque suapte natura animal sociale est, ipsa natura & ratio naturalis eum adigit ad vitæ societatem, & Respubl. constituendas, vt eadem ratio naturalis dicit, hominum societatem siue Rempublicam diu consistere non posse, nisi publicâ potestate gubernetur: *Nam vbi non est gubernator, populus corruet,* ait Proverb. 11. Sapiens.

Ex quo sequitur potestatem Legislatricem & Gubernatricem in quavis Republica non solum necessariam esse, sed etiam Deum primum auctorem habere, iuxta Proverb. 8. *Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.* Nam qui dat formam, dat etiam

etiam ea, quæ necessariò formam consequuntur:
Sed potestas gubernatiua est necessaria proprietatis
naturæ humanæ naturali dictamine in vnum coëun-
tis. Ergo Deus, qui est auctor humanæ naturæ,
est quoque auctor gubernatiuæ inter homines po-
testatis.

Triplex est forma Reipublicæ; Democratia, (quæ 2
penes populum eiusque leges dicuntur Plebis scita)
Aristocratia, (quæ penes Optimates à populo con-
stitutos, eiusque leges Senatus consulta dicuntur.)
Monarchia, (quæ penes Regem, Imperatorem, eius-
que leges Principum Constitutiones dicuntur.

Leges ferre possunt Respublicæ liberæ, V. C. Ve- 3
neta, Genuensis, Heluetiorum; deinde Reipub. su-
preum caput, Imperator, Rex, & qui ab istis pote-
statem acceperunt.

NB. Regna & Prouinciæ Imperatori non subie- 4
ctæ non astringuntur legibus Cæsareis, quædam ta-
men receptæ ob earum sapientiam.

Licet ordinariè dignitas & nobilitas vxoris in s
maritum non redundet; secus tamen est, si dignitas
vxoris maxima sit, puta regnum vel Ducatum possi-
dentis Rex non potest in præiudicium regni, iuris-
dictione, aliaue bona eius alienare. Ratio, quia bo-
na regni sunt potius dignitatis, quam propria Re-
gis: quæ causa est, quod mortuo Rege non diuiditur
Regnum inter filios defuncti, idque ex primæua re-
gni origine prouenit.

Communitates in Republ. approbatæ, V. C. Me- 6
chanicorum (Zunffren) statuta intra limites suos cõ-
dere possunt: quæ tamen à proprietate publica-
rum legum nonnihil deficiunt: sicuti statuta
domesti-

domestica, à Patrefam. posita. Nam legem condere est actus iurisdictionis pertinens ad totam multitudinem, vel personam publicam, quæ totius multitudinis curam gerit: At qui communitas V. C. Sartori non facit talem publicam multitudinem, in qua potestas singulos puniendi resideat, nisi vi mutui obligauerint membra ad pœnas conuentionales.

NB. Parentes & Præceptores possunt intra limites suæ potestatis obligare sub peccato mortali, in materia huius obligationis capax sit, statuta tamen domestica plerunque tantum sub pœna obligat.

§. Vnicus.

De Lege Ciuili.

7 **L**eges naturales immutabiles sunt, (per se quidem per accidens tamen mutantur ratione obiecti, ut c. suum cuique ius tribuere, naturalis iuris est: cuius tamen obligatio cessat, si furiosus depositum in se fecerit repetat) positivæ autem arbitriæ, ideoque variæ apud varias gentes: quia sicut Principis vel populi arbitratu positæ fuerunt: ita etiam tolli vel abrogari possunt, cum ita visum fuerit.

Discrimen est inter ius naturale & gentium. In gentium & sedium occupatio, ædificatio, munitio, bella, captiuitates, seruitutes, postliminia, fœdera, paces, induciæ, legatorum non violandorum religio, connubia inter alienigenas prohibita. Hoc inde gentium appellatur, quia eo iure omnes fere gentes utuntur.

8 **S**ilex canonica contraria sit legi ciuili circa materiam Ecclesiasticam, ciuili sublata censetur: V. C. lex quæ prohibet mulieri, ne intra annum viduitatis nubat. Si

bat. Sin verò circa aliam materiam, vtraque in suo foro seruanda est.

NB. Mira est Conspiratio inter ius ciuile & canonicum: Hinc nemo bonus Casista nisi legū ciuiliū aliqualem cognitionem habeat, tum quia multa decreta Pontificum ex iure ciuili sumpta, tum quia leges ciuiles, si iustæ sunt, & sacris Canonibus non repugnant in Conscientia obligant.

NB. Clerici vel Monachi ex Claüstris exeuntes, & ius ciuile audientes, excommunicantur quidem, sed non, si intra claustrum leges ciuiles inspiciant, & eorum intellectum, addiscant, ad sacros Canones ritè intelligendos & docendos, & occurrentes conscientia casus dissoluendos.

CAP. IX.

Vtrum Legislatoꝝ propria lege obligetur.

Legislatoꝝ alius est absolutus, V. C. Papa, Imperator, Rex, Episcopi, Duces Imperii, &c. quamuis horum aliqui in ferendis legibus certarum personarum consilium adhibere debent, vt Rex Arragoniæ, & Rex Poloniæ, procerum regni in Comitibus: alius Legislatoꝝ est dependens.

NB. 1. Legislatoꝝ, qui solus legem condere non potest, V. C. Metropolitanus inter Cæpiscopos; Dux Venetus inter Senatores; Prelatus in Capitulo: communibus legibus in synedrio latis astringuntur. Multo verò magis, si tota communitas legem ferat, singulorum obligantur.

NB. 2. Leges, quarum obseruatio æquè Principem decet, ac subditos, astringunt principem, V. C. Ieiunium Ecclesiasticū, abstinētia, confessio annua, Quæ verò propria subditorum, V. C. Ne quis arma

G ferat